

Stockholm den 24 februari 2014

Konstitutionsutskottet
Sveriges riksdag
100 12 Stockholm

Sveriges advokatsamfund får härmed fästa utskottets uppmärksamhet på regeringens underlåtenhet att, i enlighet med vad som följer av 6 § lagen (2009:966) om försvarsunderrättelsedomstol, tillsätta integritetsskyddsombud vid Försvarsunderrättelsedomstolen. Vidare önskar Advokatsamfundet fästa utskottets uppmärksamhet på Försvarsdepartementets beredning av ärendet.

Bakgrunden är följande.

Enligt 6 § lagen (2009:966) om försvarsunderrättelsedomstol förordnar regeringen för minst fyra år personer som kan tjänstgöra som integritetsskyddsombud med uppgift att bevaka integritetsintresset. Dessa ska nomineras av Domarnämnden och Advokatsamfundet. Såväl Domarnämnden som Advokatsamfundet har efter samråd, i enlighet med tidigare praxis från domstolens inrättande, nominerat tre personer var. Regeringen har förordnat de av Domarnämnden föreslagna personerna. Regeringen har dock, trots att Advokatsamfundet, i enlighet med regeringens förfrågan, nominerat tre ledamöter, underlåtit att utse dessa. Advokatsamfundet har därmed betagits den nomineringsrätt som enligt lag tillkommer samfundet.

När det gäller beredningen av ärendet strider denna mot vad som följer av lag.

I samband med att Försvarsunderrättelsedomstolen inledde sin verksamhet den 1 december 2009 utsåg regeringen efter förslag från Domarnämnden och Advokatsamfundet sex integritetsskyddsombud, varav tre tidigare domare och tre advokater.

Förordnandetiderna för de dåvarande integritetsskyddsombuden löpte ut den 30 november 2013 och i ett fall den 28 februari 2014. Advokatsamfundet mottog tillsammans med Domarnämnden, med anledning därav den 3 oktober 2013 en skrivelse med förfrågan om nominering av sex kandidater som skulle kunna stå till förfogande för uppdrag som integritetsskyddsombud vid Försvarsunderrättelsedomstolen.

Av skrivelsen framgår att åldersstrukturen, samt hur länge man varit förordnad vid domstolen är aspekter som bör belysas vid förordnandena. Vidare framhålls att kontinuitet ska eftersträvas och att detta är särskilt viktigt inför detta regeringsbeslut, eftersom det skulle förordnas en ny ordförande vid årsskiftet 2013/2014. Dessa regeringens önskemål saknar i och för sig lagstöd, men kan givetvis framställas. Enligt Advokatsamfundets mening torde det emellertid av oberoendeskäl vara en fördel att inte samtliga integritetsskyddsombud förordnas för flera perioder. Byte av integritetsskyddsombud har således ett värde i sig. För övrigt torde det inte ankomma på regeringen att göra beställningar på hur de integritetsskyddsombud ska se ut, som enligt lag har att tillvarata enskildas integritet vid prövning av regeringskansliets genom FRA framställda önskemål om inriktning av signalspaning. Systemets uppbyggnad förutsätter snarare att regeringen inte har mer än ett formellt inflytande över personvalsfrågorna, förutsatt att de föreslagna kandidaterna i övrigt uppfyller i lag angivna krav och att säkerhetsprövningen inte ger anledning till en annan bedömning.

Efter samråd med Domarnämnden, och då besked erhållits att nämnden har valt att föreslå omförordnanden i samtliga fall, har Advokatsamfundet för sin del valt att nominera advokaterna Tomas Nilsson, Claes Lundblad och Lena Feuk som nya kandidater till uppdraget. Därmed har regeringens önskemål tillgodosetts. I e-post av den 22 oktober 2013 har Advokatsamfundet underrättat Försvarsdepartementet om sina nomineringar.

Advokatsamfundet konstaterar nu att regeringen, underlåtit att förordna begärt antal integritetsskyddsombud enligt 6 § lagen (2009:966) om försvarsunderrättelsedomstol. Sedan den 1 december 2013 saknas således tre ombud. Detta trots att Advokatsamfundet tillsammans med Domarnämnden, på regeringens initiativ och i enlighet med tidigare

praxis, föreslagit sex personer. De av Domarnämnden föreslagna personerna har utsetts. De av Advokatsamfundet föreslagna har däremot ännu ej utsetts. Vid förfrågningar hos Försvarsdepartementet har olika besked lämnats om beredningen av ärendet. Först skulle ärendet upp på regeringssammanträde den 19 december 2013. När så inte skedde har man från departementet numera meddelat att ärendet alltjämt bereds och att det inte går att lämna besked när beslut ska fattas av regeringen.

Advokatsamfundet konstaterar vidare att Försvarsdepartementet berett ärendet i strid med lagen. Inledningsvis har departementet, med förbigående av Advokatsamfundet, vänt sig direkt till de integritetsskyddsombud, vars förordnanden nu löpt ut med fråga om deras intresse av att kvarstå. När Advokatsamfundet därefter väl får en förfrågan och föreslår tre nya advokater underlåter regeringen att utnämna dessa. Man uppdrar i stället åt kanslichefen på Försvarsunderrättelsedomstolen att på nytt kontakta de tidigare integritetsskyddsombuden som är advokater och ställa frågan om de står till förfogande för att ånyo utses till integritetsskyddsombud. Enligt uppgift önskar man nu ”bredda” urvalet. Detta önskemål torde dessutom enbart avse advokater, då motsvarande förfrågan inte har inkommit till Domarnämnden. Vad detta mer konkret innebär är obekant för Advokatsamfundet, särskilt i ljuset av de regler som tydligt framgår av lag.

Detta är ett högst anmärkningsvärt förfarande, som inte är ägnat att öka tilltron till Försvarsdepartementets handläggning av frågor med anknytning till försvarsunderrättelseverksamheten och FRA. Det nu inträffade följer på att den tidigare såväl som den nuvarande statssekreteraren lovordat och föreslagit ansvarig rättschef i departementet att söka tjänsten som ordförande i Försvarsunderrättelsedomstolen. Redan denna tanke visar på ett högst oroväckande sätt hur allvarliga frågor kan resas om regeringens skyldighet att värna Försvarsunderrättelsedomstolens oberoende och att underkasta signalspaningen den externa kontroll som lagen syftar till. Handläggningen av ärendet om utseende av integritetsskyddsombuden förstärker dessvärre denna bild.

Advokatsamfundet har i brev till regeringen hemställt att regeringen omgående utser de personer som Advokatsamfundet föreslagit. Att utse advokater som inte har nominerats av

SVERIGES ADVOKATSAMFUND

Advokatsamfundet är inte möjligt enligt lag. För det fall regeringen skulle anse sig ha välgrundad anledning att frångå förslaget eller att utvidga antalet integritetsskyddsombud hemställdes om ett motiverat beslut om grunden härför. Något svar har ej erhållits. Inte heller har någon av de tre nominerade advokaterna ännu förordnats. Detta förfarande måste anses strida mot av riksdagen stiftad lag och är särskilt allvarligt i ljuset av de angelägna uppgifter som ombuden har i upprätthållandet av integritet och rättssäkerhet.

Anne Ramberg